

КУЛЬТУРА БЕЗПЕКИ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СИЛАБУС

Шифр і назва спеціальності	263 – Цивільна безпека	Інститут / факультет	Навчально-науковий інститут механічної інженерії і транспорту
Назва програми	Охорона праці	Кафедра	Безпеки праці і навколишнього середовища
Тип програми	Освітньо-професійна	Мова навчання	Українська

Викладач

Наталія Мовмига, Nataliia.Movmyga@khpi.edu.ua

Фото

Кандидат психологічних наук, доцент. Доцент кафедри безпеки праці та навколишнього середовища (НТУ «ХП») Авторка понад 100 наукових і навчально-методичних публікацій. Провідна лекторка з курсів: «Психологія праці та її безпека», «Основи професійної діяльності та здоров'я людини», «Безпека праці в професійній діяльності», «Культура безпеки професійної діяльності», «Психологія екстремальних ситуацій».

Загальна інформація про курс

Анотація	Курс дозволяє сформувати у студентів сучасну систему спеціальних знань щодо основних закономірностей та механізмів функціонування психіки людини в процесі професійної діяльності, та впровадження цих знань в систему безпечної виробничої діяльності.
Цілі курсу	<ul style="list-style-type: none">- оволодіння студентами теоретичними та практичними знаннями та загальними положеннями дисципліни «Культура безпеки професійної діяльності»;- оволодіння прийомами та методами культури безпеки та її свідомого формування;- оволодіння системою знань про сутність та особливості культури безпеки як організаційної культури у підтриманні належного стану безпеки у сфері соціально-трудова відносин;- оволодіння специфікою організаторською та управлінською діяльністю в галузі культури безпеки праці;- застосування цих знань та умінь у професійній діяльності фахівця - інженера з охорони праці.
Формат	Лекції, практичні заняття, консультації. Підсумковий контроль - іспит
Семестр	8

Обсяг (кредити) / Тип курсу (обов'язковий / вибірковий)	5 / вибірковий	Лекції (години)	30	Практичні заняття (години)	20	Самостійна робота (години) 100
--	----------------	------------------------	----	---------------------------------------	----	---

Результати навчання за спеціальністю (визначені стандартом вищої освіти спеціальності)

РН-2. Володіти культурою мислення, технологією освоєння соціального досвіду на рівні, необхідному для професійної діяльності.

РН-4. Застосовувати отримані знання правових основ цивільного захисту, охорони праці у практичній діяльності.

РН-7. Обирати оптимальні заходи і засоби, спрямовані на зменшення професійного ризику, захист населення, запобігання надзвичайним ситуаціям.

РН-11. Визначати фізичні, хімічні, біологічні та психофізіологічні шкідливі виробничі чинники та аналізувати безпечність виробничого устаткування.

Курс «Культура безпеки професійної діяльності» базується на знаннях, які одержанні студентами при вивченні соціально-економічних, загальнонаукових та професійно-орієнтованих дисциплін.

Теми що розглядаються:

Розділ 1. «Людський фактор у промисловій безпеці»

Тема 1. «Природа та типи людської помилки»

Тема 2. «Причини порушення правил безпеки»

Тема 3. «Психологія безпечної поведінки»

Розділ 2. «Культура безпеки професійної діяльності»

Тема 4. «Культура безпеки праці»

Тема 5. «Принципи та підходи до аналізу культури безпеки на виробництві»

Тема 6. «Система менеджменту культури безпеки»

Тема 7. «Елементи та моделі культури безпеки»

Тема 8. «Методи оцінки культури безпеки»

Розділ 3. «Стратегії впровадження культури безпеки»

Тема 10. «Аудити з безпеки»

Тема 9. «Стратегія нульового травматизму»

Тема 11. «Корпоративна та організаційна культура»

Практичні роботи:

1. «Класифікація помилок та визначення груп помилкових дій фахівця з охорони праці»
2. «Аналіз моделей поведінки, що зв'язані з порушенням безпеки діяльності на прикладі фахівця з ОП»
3. «Вибір за критеріями та аналіз методів психологічного дослідження в роботі фахівця з ОП»
4. «Вибір за критеріями та аналіз методів психофізіологічного дослідження в роботі фахівця з ОП»

5. «Створення проекту програми культури безпеки на віртуальному підприємстві»
6. «Визначення та опрацювання інструментів менеджменту культури безпеки: індивідуальних, командних, адміністративних на віртуальному підприємстві»
7. «Створення плану з аудиту культури безпеки на робочому місці. визначення звітної документації»
8. «Визначення стратегій розвитку культури безпеки віртуального підприємства»
9. «Організаційно-діяльнісна гра з формування умінь і навичок роботи в команді: визначення комунікативних стратегій та вибір можливих варіантів раціонального досягнення кінцевої мети»

МЕТОДИ НАВЧАННЯ

(надається опис методів навчання)

Дисципліна «Культура безпеки професійної діяльності» вивчається шляхом розкриття сутності теми на лекціях і закріплення теоретичного матеріалу в ході практичних занять, самостійної роботи та виконання індивідуального завдання.

Метод навчання – спосіб спільної, структурованої діяльності викладачів та студентів, спрямованої досягнення цілей, означених галузевими (та вищих навчальних закладів) стандартами підготовки фахівців. Методи навчання утворюють підсистему педагогічної технології і мають досить складну будову. Вони не можуть аналізуватися ізольовано і перебувають у взаємозв'язку з іншими компонентами методичної системи (цілями, змістом, формами, засобами навчання).

Під час занять використовується:

- пояснювально-ілюстративний метод, коли студенти одержують знання з учбової або методичної літератури, сприймаючи і осмислюючи надані положення, визначення, факти, висновки;
- репродуктивний метод (репродукція – відтворення), коли розглядаються певні ситуації і студенти відповідають на різноманітні питання, використовуючи норми і правила, які вивчаються, що дозволяє сформувати знання, навички і вміння у студентів, а також опанувати основні розумові операції (аналіз, синтез, узагальнення, перенос, класифікацію);
- дослідницький метод, коли на практичних заняттях студенти здобувають знання і вирішують поставлені викладачем проблеми, виконуючи дослідження з тестового матеріалу, порівнюючи та аналізуючи різноманітні варіанти отриманих результатів.

Під час самостійного виконання контрольного завдання студенти демонструють здатність застосовувати нові підходи (методи) до аналізування виробничих процесів та управління безпекою. Впровадження культури безпеки праці на підприємстві є складовою частиною професійних обов'язків фахівця з ОП.

МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

(надається опис методів контролю)

Поточний контроль реалізується у формі опитування на лекціях, виступів на практичних заняттях, виконання індивідуальних завдань, проведення контрольних робіт, ректорських контрольних робіт тощо.

Контроль складової робочої програми, яка освоюється під час самостійної роботи студента, проводиться:

- з лекційного матеріалу – шляхом перевірки конспектів, тестування за змістовними модулями (на 9 та 15 тижнях);
- з практичних, індивідуальних занять – за допомогою перевірки виконаних завдань, реферату за обраною темою.

Семестровий контроль проводиться у формі заліку (з оцінкою) або екзамену відповідно до навчального плану в обсязі навчального матеріалу, визначеного навчальною програмою та у терміни, встановлені навчальним планом.

Семестровий контроль може проводитися в усній формі по екзаменаційних білетах або в письмовій формі за контрольними завданнями. Можливе поєднання різних форм контролю.

Результати поточного контролю (поточна успішність) можуть враховуватись як допоміжна інформація для виставлення оцінки з даної дисципліни.

Студент вважається допущеним до семестрового екзамену з навчальної дисципліни за умови повного відпрацювання усіх практичних занять, та виконання індивідуальних завдань СРС, передбачених навчальною програмою з дисципліни.

РОЗПОДІЛ БАЛІВ, ЯКІ ОТРИМУЮТЬ СТУДЕНТИ, ТА ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ ТА УМІНЬ (НАЦІОНАЛЬНА ТА ECTS)

Таблиця 2. – Розподіл балів для оцінювання успішності студента для іспиту

Контрольні роботи	Практичні роботи	КР (КП)	РГЗ	Індивідуальні завдання	Тощо	Іспит	Сума
10	40	-	20	15	-	15	100

Критерії та система оцінювання знань та вмінь студентів.

Згідно основних положень ЄКТС, під **системою оцінювання** слід розуміти сукупність методів (письмові, усні і практичні тести, екзамени, проекти, тощо), що використовуються при оцінюванні досягнень особами, що навчаються, очікуваних результатів навчання.

Успішне оцінювання результатів навчання є передумовою присвоєння кредитів особі, що навчається. Тому твердження про результати вивчення компонентів програм завжди повинні супроводжуватися зрозумілими та відповідними **критеріями оцінювання** для присвоєння кредитів. Це дає можливість стверджувати, чи отримала особа, що навчається, необхідні знання, розуміння, компетенції.

Критерії оцінювання – це описи того, що як очікується, має зробити особа, яка навчається, щоб продемонструвати досягнення результату навчання.

Основними концептуальними положеннями системи оцінювання знань та вмінь студентів є:

1. Підвищення якості підготовки і конкурентоспроможності фахівців за рахунок стимулювання самостійної та систематичної роботи студентів протягом навчального семестру, встановлення постійного зворотного зв'язку викладачів з кожним студентом та своєчасного коригування його навчальної діяльності.

2. Підвищення об'єктивності оцінювання знань студентів відбувається за рахунок контролю протягом семестру із використанням 100 бальної шкали (табл. 2). Оцінки обов'язково переводять у національну шкалу (з виставленням державної семестрової оцінки „відмінно”, „добре”, „задовільно” чи „незадовільно”) та у шкалу ECTS (A, B, C, D, E, FX, F).

Таблиця 2 – Шкала оцінювання знань та умінь: національна та ECTS

Рейтингова Оцінка, бали	Оцінка ECTS та її визначення	Національна оцінка	Критерії оцінювання	
			позитивні	негативні
1	2	3	4	5

90-100	A	Відмінно	<ul style="list-style-type: none"> - Глибоке знання навчального матеріалу модуля, що містяться в основних і додаткових літературних джерелах; - вміння аналізувати явища, які вивчаються, в їхньому взаємозв'язку і розвитку; - вміння проводити теоретичні розрахунки; - відповіді на запитання чіткі, лаконічні, логічно послідовні; - вміння вирішувати складні практичні задачі. 	Відповіді на запитання можуть містити незначні неточності
82-89	B	Добре	<ul style="list-style-type: none"> - Глибокий рівень знань в обсязі обов'язкового матеріалу, що передбачений модулем; - вміння давати аргументовані відповіді на запитання і проводити теоретичні розрахунки; - вміння вирішувати складні практичні задачі. 	Відповіді на запитання містять певні неточності ;
75-81	C	Добре	<ul style="list-style-type: none"> - Міцні знання матеріалу, що вивчається, та його практичного застосування; - вміння давати аргументовані відповіді на запитання і проводити теоретичні розрахунки; - вміння вирішувати практичні задачі. 	- невміння використовувати теоретичні знання для вирішення складних практичних задач.
64-74	D	Задовільно	<ul style="list-style-type: none"> - Знання основних фундаментальних положень матеріалу, що вивчається, та їх практичного застосування; - вміння вирішувати прості практичні задачі. 	Невміння давати аргументовані відповіді на запитання; <ul style="list-style-type: none"> - невміння аналізувати викладений матеріал і виконувати розрахунки; - невміння вирішувати складні практичні задачі.
60-63	E	Задовільно	<ul style="list-style-type: none"> - Знання основних фундаментальних положень матеріалу модуля, - вміння вирішувати найпростіші практичні задачі. 	Незнання окремих (непринципових) питань з матеріалу модуля; <ul style="list-style-type: none"> - невміння послідовно і аргументовано висловлювати думку; - невміння застосовувати теоретичні положення при розв'язанні практичних задач

35-59	FX (потрібне додаткове вивчення)	Незадовільно	Додаткове вивчення матеріалу модуля може бути виконане в терміни, що передбачені навчальним планом.	Незнання основних фундаментальних положень навчального матеріалу модуля; - істотні помилки у відповідях на запитання; - невміння розв'язувати прості практичні задачі .
1-34	F (потрібне повторне вивчення)	Незадовільно	-	- Повна відсутність знань значної частини навчального матеріалу модуля; - істотні помилки у відповідях на запитання; -незнання основних фундаментальних положень ; - невміння орієнтуватися під час розв'язання простих практичних задач

НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

(надається перелік складових навчально-методичного забезпечення навчальної дисципліни та посилання на сайт, де вони розташовані)

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Базова література

1	Безпека трудових відносин в умовах реформування економіки України – колективна монографія / за наук. ред. доц. Федорчук-Мороз В.І. – Луцьк: ІВВ Луцького НТУ, 2019. – 192 с. https://sci.ldubgd.edu.ua/bitstream/123456789/10727/1/29.pdf
2	Березуцький В. В. Ризик орієнтований підхід в охороні праці / В. В. Березуцький. – [Б. м.]: LAP Lambert Academic Publishing, 2019. – 108 с. http://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/41884
3	Гайдученко С. О. Організаційна культура: конспект лекцій для студентів бакалавріату всіх форм навчання спеціальності 281 – Публічне управління та адміністрування / С. О. Гайдученко ; Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова. – Харків : ХНУМГ ім. Бекетова, 2020. – 75 с. https://core.ac.uk/download/pdf/356030187.pdf
4	Дикань С.А. Безпека людини [Текст]: підручник для студ.вищ.закл. / С. А. Дикань, І. О. Іваницька. – Полтава: ТОВ «АСМІ», 2019. – 279 с. http://reposit.pntu.edu.ua/handle/PoltNTU/5966
5	Захарчин Г.М., Любомудрова Н.П., Винничук Р.О., Смолінська Н.В. Корпоративна культура. Навч. посіб./ Г.М. Захарчин/ – Електрон. дані. – Львів. 2011. 317с. https://moodle.znu.edu.ua/pluginfile.php/129615/mod_resource/content/1/

6	Зеркалов Д. В. Безпека праці [Електронний ресурс]: Монографія / Д. В. Зеркалов. – Електрон. дані. – К.: Основа, 2012 р. https://zerkalov.kiev.ua/sites/default/files/bezpeka_praci_monografiya.pdf
7	Культура безпеки: навч. посібн. / С. Р. Артем'єв, О. Д. Малько, О. П. Шароватова, О. В. Бригада, Б. М. Цимбал, О. С. Ковальов, О. В. Ільїнський – Х.: НУЦЗУ, 2020. - 172с. http://repositsc.nuczu.edu.ua/bitstream/123456789/11323/1/
8	Крушельницька Я.В. Фізіологія і психологія праці: навчальний посібник / Я. В. Крушельницька– К.: КНЕУ, 2000. – 232 с. https://buklib.net/books/21923/
9	Мовмига Н.Є. Психологія праці та безпеки. Навч. посіб. Навчальний посібник для студ. спец. «Цивільна безпека» усіх форм навч. вищ.навч.закл. [в авторський редакції] Харків: Видавн. центр НТУ «ХП», 2018. – 317с. https://drive.google.com/drive/u/1/my-drive
10	Психологія спілкування: навч. посіб. / [Л. О. Савенкова, В. В. Сгадова, Л. Л. Борисенко та ін.]; за заг. ред. Л. О. Савенкової. — К. : КНЕУ, 2015. — 309, [3] с. https://core.ac.uk/download/pdf/197259806.pdf
11	Управління охороною праці: навчальний посібник для студентів спеціальності – «Цивільна безпека», освітньої програми «Охорона праці» / В.В. Березуцький. Харків: ФОП Панов А.М., 2021. 412 с. http://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/54108
12	Рибалка В. В. Психологія праці особистості: навч.-метод. посіб. / В. В. Рибалка . – К.: Київ. міськ. пед. ун-т ім. Б. Д. Грінченка, 2006. – 59 с. http://ipood.com.ua/data/NDR/Psychology/2013_Rybalka_posibnyk.pdf
13	Щербакова І. М. Психологія праці: теоретичні і методологічні основи наукових досліджень [Електронний ресурс]: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / І. М. Щербакова. – Суми: Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2014. – 144 с. https://scholar.google.com/scholar?cluster=1315000162828456022&hl=en&oi=scholar

Допоміжна література

14	Ігнат'єва І.А. Корпоративне управління [текст]: підручник. / І. А. Ігнат'єва, О.І. Гарафонова. – К.: "Центр учбової літератури", 2013. – 600с. https://old.lib.dp.ua/site-libr/?idm=1&idp=180&ida=897
15	Контроль умов праці: навч. посіб. І В.І. Голінько; М-во освіти і науки України, Нац. техн. ун-т «Дніпровська політехніка». - Дніпро: НТУ «ДП», 2018.- 156 с. https://ir.nmu.org.ua/bitstream/handle/123456789/155087/
16	Кузьмін О. Є. Основи менеджменту: навчальний посібник / О. Є. Кузьмін, О. Г. Мельник; – Харків, "Фоліо". 2014. – 451с. file:///F:/Downloads/sample.pdf
17	Мотивація персоналу [Електронний ресурс]: наук.-допом. бібліогр. покажч. / Східноєвроп. нац. ун-т ім. Лесі Українки, Ф-т економіки і управління, Бібліотека ; уклад. Л. Дейнека. - Луцьк, 2018. - 265. https://evnuir.vnu.edu.ua/bitstream/123456789/14768/1/motyv_personalu.pdf
18	Мовмига Н.Є. Психофізіологічні основи безпеки праці. Методичні вказівки до виконання практичних робіт з курсу "Психологія праці та безпеки" / за ред. Райко в.Ф. / НТУ "ХП". – Харків., 2022. –20 с. http://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/56155
19	Основи професійної безпеки та здоров'я людини : підручник / В. В. Березуцький [та ін.]; під ред. проф. В. В. Березуцького. – Харків: НТУ "ХП", 2018. – 553 с. http://web.kpi.kharkov.ua/safetyofliving/uk/posibnyky-pidruchnyky/
20	Попрозман О.І. Мотивація персоналу на підприємствах: підручник / О.І. Попрозман. Формування ринкових відносин в Україні. Луцьк. 2008. 139 с. https://evnuir.vnu.edu.ua/bitstream/123456789/14768/1/motyv_personalu.pdf
21	Проблеми впровадження культури безпеки в Україні. К: НІСД, 2012. 17 с. https://niss.gov.ua/sites/default/files/2012-09/kultura_bezp-1bcf6.pdf

22	Чайка Г. Л. Культура ділового спілкування менеджера: навч. Посібник / Чайка Г. Л. – К.: Знання, 2005. – 442 с. http://pdf.lib.vntu.edu.ua/books/Chayka_2005_448.pdf
----	---

ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ В ІНТЕРНЕТІ

(перелік інформаційних ресурсів)

23. Електронний ресурс, доступ:

<http://sites.kpi.kharkov.ua/SafetyOfLiving/Htm/Metrzr.htm>

Структурно-логічна схема вивчення навчальної дисципліни

Таблиця 4.– Перелік дисциплін

Вивчення цієї дисципліни безпосередньо спирається:	На результати вивчення цієї дисципліни безпосередньо спираються:
Основи професійної безпеки та здоров'я людини	Фізіологія людини
Промислова екологія та гігієна праці	Атестація робочих місць за умовами праці
Психологія праці та її безпеки	Організація наглядової діяльності та аудит в галузі охорони праці
Виробнича санітарія	Ергономіка
Профілактика травматизму та виробничого професійних захворювань	

Провідний лектор: к.псих.н., доцент

доц. Мовмига Н.Є.